

Nghị định 57: cú hích cho thị trường điện cạnh tranh?

Với cơ chế DPPA được hoàn thiện hơn, nhiều dự án năng lượng sạch có thể sẽ “cất cánh”, tạo động lực thúc đẩy quá trình xanh hóa nền kinh tế. Ảnh: H.P

Với nhiều điều chỉnh quan trọng, Nghị định 57 được giới chuyên gia đánh giá là “bản nâng cấp” kịp thời, khắc phục hạn chế, mở rộng đối tượng tham gia và tăng tính linh hoạt cho cơ chế DPPA. Cụ thể Nghị định 57 đã thay đổi những gì? Những điểm mới này có thực sự là “cú hích” để thúc đẩy thị trường điện cạnh tranh tại Việt Nam hay không?

■ TRƯƠNG HỮU NGŨ (*) - NGUYỄN THÙY TRANG (**) - ĐOÀN HỮU KIÊN (***)

Bối cảnh thay thế Nghị định 80 bằng Nghị định 57

Cơ chế mua bán điện trực tiếp (*Direct Power Purchase Agreement - DPPA*) được xem như bước đột phá trong lĩnh vực năng lượng sạch tại Việt Nam. Lần đầu tiên, với Nghị định 80/2024/NĐ-CP, doanh nghiệp tiêu thụ điện lớn có thể ký hợp đồng trực

tiếp với nhà sản xuất năng lượng tái tạo, thay vì phụ thuộc hoàn toàn vào Tập đoàn Điện lực Việt Nam (EVN). Từ khi ban hành, Nghị định 80 được kỳ vọng sẽ tạo làn sóng đầu tư mới, khuyến khích phát triển nguồn năng lượng tái tạo, đồng thời mở đường cho một thị trường điện cạnh tranh và minh bạch.

Tuy nhiên, thực tế vận hành cho

thấy vẫn tồn tại vướng mắc. Sau gần chín tháng có hiệu lực, Nghị định 80 đã nhanh chóng được thay thế bởi Nghị định 57/2025/NĐ-CP.

Bài viết này sẽ phân tích tám điểm mới nổi bật của Nghị định 57, so sánh với quy định trước đây của Nghị định 80, đồng thời luận bàn về tiềm năng thúc đẩy thị trường điện xanh, tự do và bền vững. »

SO SÁNH NGHỊ ĐỊNH 80 VÀ NGHỊ ĐỊNH 57: NHỮNG THAY ĐỔI QUAN TRỌNG			
Nội dung	Nghị định 80 (cũ)	Nghị định 57 (mới)	Ý nghĩa
Giới hạn giá bán điện trực tiếp	Không đặt trần, bên bán và bên mua thỏa thuận	Giá bán điện qua lưới điện kết nối riêng không vượt mức tối đa khung giá phát điện đối với từng loại hình nguồn điện tái tạo.	Tránh “thổi giá”, giúp doanh nghiệp dự báo giá trần, tăng minh bạch và bảo vệ lợi ích của cả nhà đầu tư lẫn khách hàng tiêu thụ điện lớn.
Bỏ tiêu chí 200.000 kWh/tháng, linh hoạt đối tượng tham gia qua lưới điện quốc gia	Khách hàng lớn phải tiêu thụ bình quân từ 200.000 kWh/tháng, đầu nối $\geq 22\text{kV}$ và chỉ dùng cho sản xuất.	Bỏ yêu cầu cứng nhắc về mức tiêu thụ; Bộ trưởng Bộ Công Thương được quyền điều chỉnh tiêu chí linh hoạt theo từng giai đoạn; doanh nghiệp kinh doanh sạc xe điện được phép tham gia.	Mở rộng cơ hội tiếp cận DPPA, thu hút thêm doanh nghiệp (kể cả vừa và nhỏ), thúc đẩy hạ tầng xe điện, góp phần xanh hóa hệ thống giao thông.
Tính linh hoạt “khách hàng sử dụng điện lớn”	Chỉ dựa trên tiêu chí 200.000 kWh/tháng.	Bộ trưởng Bộ Công Thương có thể điều chỉnh tiêu chuẩn khách hàng lớn theo tình hình thực tế của thị trường điện.	Phù hợp với nhu cầu phát triển lưới điện, giảm rào cản thủ tục, tăng tính linh hoạt trong quy định.
Bổ sung nguồn điện sinh khối	Chỉ điện gió và điện mặt trời được tham gia DPPA.	Bổ sung điện sinh khối (biomass) vào danh mục nguồn năng lượng tái tạo được tham gia DPPA.	Đa dạng hóa nguồn năng lượng tái tạo, tận dụng phế phụ phẩm nông nghiệp, giảm ô nhiễm, góp phần ổn định an ninh năng lượng.
Bổ sung công ty điện lực vào cơ chế DPPA	Không nêu rõ tư cách tham gia của công ty điện lực địa phương.	Công ty điện lực (trực thuộc hoặc công ty con của Tổng công ty Điện lực) được phép tham gia DPPA.	Tăng số nhà cung cấp điện trên thị trường, giúp doanh nghiệp có thêm lựa chọn, khắc phục những bất cập trước đây.
Xác nhận điện mặt trời mái nhà thuộc đối tượng DPPA qua lưới điện kết nối riêng	Không làm rõ lưới điện mặt trời mái nhà có được coi là lưới điện kết nối riêng hay không.	Chính thức xác nhận hệ thống điện mặt trời mái nhà thuộc đối tượng DPPA qua lưới điện kết nối riêng.	Mở ra cơ hội cho chủ đầu tư điện mặt trời mái nhà vừa tự dùng vừa bán điện trực tiếp cho khách hàng khác nếu hạ tầng cho phép, tăng tỷ lệ năng lượng sạch.
Cơ chế bán điện dư từ điện mặt trời mái nhà	Không có quy định cụ thể.	Cho phép bán cho EVN (không quá 20% sản lượng, giá dựa trên giá điện bình quân năm trước) hoặc bán cho đơn vị bán lẻ điện khu/cụm, không vượt khung giá điện mặt trời mặt đất.	Tạo thêm thu nhập cho chủ sở hữu điện mái nhà, giảm lãng phí điện dư, thúc đẩy thị trường điện phân tán.
Điều chỉnh thời điểm tính chi phí bù trừ theo năm	Tính toán chi phí bù trừ chênh lệch theo tháng.	Điều chỉnh sang tính theo năm, giúp giảm gánh nặng hành chính, tiết kiệm thời gian và chi phí.	Đơn giản hóa thủ tục, giúp doanh nghiệp và nhà phát điện kiểm soát dòng tiền tốt hơn.

Những lưu ý quan trọng khi áp dụng Nghị định 57

Bên cạnh những thay đổi trên, doanh nghiệp muốn tận dụng tối đa DPPA cần theo dõi sát hướng dẫn từ Bộ Công Thương. Việc bỏ tiêu chí 200.000 kWh/tháng mở rộng cánh cửa cho nhiều doanh nghiệp hơn, nhưng đồng thời cũng đòi hỏi các đơn vị nhanh chóng đánh giá khả năng tham gia của mình.

Đối với những doanh nghiệp trong khu công nghiệp, việc rà soát hoặc điều chỉnh hợp đồng mua điện với đơn vị cung cấp hiện tại là rất cần thiết để tránh xung đột điều khoản. Các doanh nghiệp quan tâm đến điện mặt trời

mái nhà cũng nên tính toán chi phí lắp đặt, bảo trì và lợi nhuận bán điện dư.

Những thay đổi trong Nghị định 57 cũng đặt ra một số thách thức về tài chính, đặc biệt với việc chuyển từ bù trừ hàng tháng sang hàng năm. Điều này có thể ảnh hưởng đến dòng tiền tạm thời của doanh nghiệp, đòi hỏi sự chuẩn bị kỹ lưỡng về tài chính.

Ngoài ra, doanh nghiệp nên tham khảo kinh nghiệm từ các nước có mô hình DPPA phát triển như Mỹ, Úc hoặc châu Âu, nơi các hợp đồng DPPA thường được thiết kế để tối ưu chi phí và quản lý rủi ro. Việc tiếp cận hỗ trợ từ các tổ chức quốc tế như USAID, GIZ, ADB sẽ giúp doanh nghiệp nâng

cao năng lực thương thảo hợp đồng, tối ưu hóa chiến lược sử dụng điện sạch.

Triển vọng thị trường điện tái tạo và động lực xanh hóa nền kinh tế

Nghị định 57 được đánh giá là bước tiến lớn so với Nghị định 80, đặc biệt trong việc mở rộng phạm vi, linh hoạt đối tượng và siết chặt trần giá. Thị trường điện tái tạo ở Việt Nam từ lâu đã có tiềm năng lớn nhưng còn gặp nhiều rào cản pháp lý và hạn chế về hạ tầng đầu nối. Giờ đây, với cơ chế DPPA được hoàn thiện hơn, nhiều dự án năng lượng sạch có thể sẽ “cất

Ảnh: N.K

cánh”, tạo động lực thúc đẩy quá trình xanh hóa nền kinh tế.

Thúc đẩy chuỗi cung ứng xanh

Doanh nghiệp tiêu thụ điện lớn như dệt may, da giày, sản xuất điện tử có thể tận dụng DPPA để sử dụng điện tái tạo, đáp ứng các tiêu chuẩn ESG (môi trường, xã hội và quản trị) mà nhiều tập đoàn đa quốc gia yêu cầu. Khách hàng quốc tế ngày càng quan tâm đến phát thải carbon, nên việc tham gia DPPA giúp doanh nghiệp giữ vững thị phần xuất khẩu và nâng cao uy tín trên thị trường toàn cầu.

Cải thiện an ninh năng lượng

Việc cho phép nhiều nguồn điện tái tạo tham gia vào DPPA sẽ giúp Việt

Nam giảm phụ thuộc vào điện sản xuất từ nhiên liệu hóa thạch và nhập khẩu. Đồng thời, sự đa dạng trong loại hình điện tái tạo như điện gió, điện mặt trời, điện sinh khối giúp phân tán rủi ro và tăng tính ổn định của hệ thống điện.

Tạo tiền đề cho thị trường bán lẻ điện cạnh tranh

Khi công ty điện lực địa phương và nhà sản xuất điện tư nhân có thể tham gia DPPA, thị trường điện sẽ trở nên cạnh tranh hơn, cho phép doanh nghiệp có nhiều lựa chọn hơn về nguồn cung. Về lâu dài, cạnh tranh minh bạch sẽ kích thích đầu tư vào hạ tầng truyền tải, áp dụng công nghệ

NẾU ĐƯỢC THỰC THI ĐÚNG CÁCH VÀ TIẾP TỤC CÓ NHỮNG ĐIỀU CHỈNH LINH HOẠT, DPPA SẼ KHÔNG CHỈ GIÚP DOANH NGHIỆP TIẾT KIEM CHI PHÍ NĂNG LƯỢNG VÀ ỔN ĐỊNH KẾ HOẠCH TÀI CHÍNH MÀ CÒN CƯỜNG CỐ VỊ THẾ CẠNH TRANH, THÚC ĐẨY NỀN KINH TẾ XANH VÀ TIẾN GẦN HƠN ĐẾN MỤC TIÊU NET ZERO VÀO NĂM 2050.

tiên tiến như lưới điện thông minh và hệ thống đo xa.

Kết luận

Nghị định 57 đã khắc phục những bất cập của Nghị định 80 và tạo nền tảng vững chắc hơn cho thị trường điện cạnh tranh tại Việt Nam. Những cải tiến như đặt trần giá điện, mở rộng đối tượng tham gia, bổ sung điện sinh khối, tạo cơ chế cho điện mặt trời mái nhà và đơn giản hóa tính bù trừ đều là những bước đi quan trọng.

Nếu được thực thi đúng cách và tiếp tục có những điều chỉnh linh hoạt, DPPA sẽ không chỉ giúp doanh nghiệp tiết kiệm chi phí năng lượng và ổn định kế hoạch tài chính mà còn củng cố vị thế cạnh tranh, thúc đẩy nền kinh tế xanh và tiến gần hơn đến mục tiêu Net zero vào năm 2050. Đây chính là thời điểm các doanh nghiệp nên chủ động nắm bắt cơ hội để tham gia vào thị trường điện tái tạo và tận dụng những lợi thế mà Nghị định 57 mang lại.

^(*) Luật sư Điều hành Công ty Luật Vilasia

^(**) Luật sư Cấp cao Công ty Luật Vilasia

^(***) Cộng sự Công ty Luật Vilasia